

Хамър аталанушан хамъран вай хумалла

“Кашни урама Президент пырса ситереймё”, –

Сатракассинчи шул сумёнчи урама пусарна ыра ёс пирки паллаштаратпәр сире паян. Малашне эсир хавәрән таван урам, ял, район, республика аталанавне уса күме пултаракан ёслё сөнүсемпе вёсен пусаруспен пусламаш утамёсемпе пире паллаштарсан, хаһат редакцийён сотрудникёсем унта та ситёс, сирён ыра тёслёхёрпе ытисене паллаштарёс, түперен пәрарха парасса кётменнисене ытларак хавалантарёс.

Сумёнчи урама пуранакансен ыра пусаравёпе саванатп. Ахальлён пёр сын, ик сын ёсленипе, ыттисем ыйтса пыр хырса кәшкәрнипе ялти пурнаёс тёпре улшанасса кётме хён. Кунашкал яла сөнёлёх те час ситеймё. ЧР Президентё иртнё сұлхи августра “Чаваш Республикин автомобиль сүлёсене тавассине хавәрт вёслесенёпе пурнаёсламалли ёссем” Указ айне ала пусса Чаваш Енре сөнё ёсе вай пачё. Ку указа пурнаёслася иртнё сулах эфир райони 9 ял патне асфальт сұл ситертёмёр. Кәһал вара сак

терёс урамри тирпейлөхшён унта пуранакансен явапларах пулмаллине палартса Сатракасси ял тәрәхёнчи Сатракассинчи сөнё урамра пуранакан Владимир Иванович Яковлева Валерий Пименович Смирнов (сан үкерчөкре) хайсем пусарна ёс таван еншён пёлтерёшлине шанса-ёненсе.

хитектура тата пуранмалли сурт-йөрпе коммуналла хуһсалах управленийён ертүси В. Никитин.

Районан инженери инфраструктури хавәрт утамсемпе аталанат. Сака, пытармапәр, район администрацийё тёллевлё те эффек-

пама пәхна социалла-экономика сферин аталану процесне ертсе пымалли моделё тумя май парать.

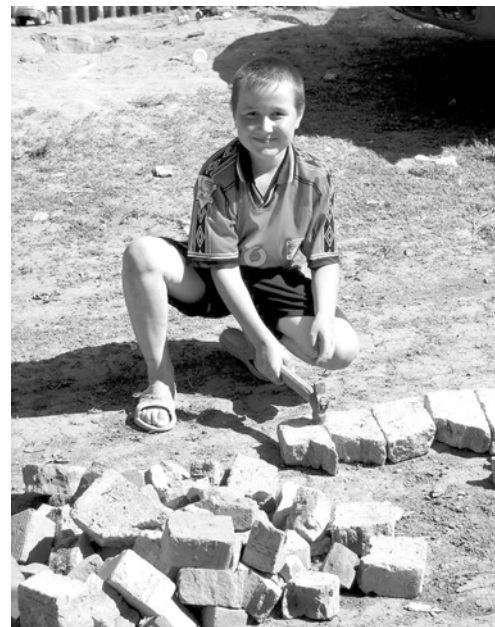
Юлашки сүлсенче райони ялсен сән-сапачё улшанмаллипех улшанчё. Сөнё суртсем тата вёсене хавәрт тумя пулашакан сөнё конст-

Кирпёч вакки сарна сак сұл сичне вәхәт иртсен вак чул та выран түпё.

Халәх тәрәшсан күлө мар, сұл та пулать.

Максим аллинчи малатук кирпёчсене самантра майлаштарать.

Эпё тата арсын мар-им?..

тесе ала уснипе нимён те пулманни кашниншёнөх палла. Апла пулсан үсөмлө пуранма пулин те пёр сын пек санә таварса ёсе күлёмелле.

ёсе 23 ял патне ситерме пәхатпәр. Пёчөкрех ялсем патне пыракан сүлсене вак чулла витёпёр, – терё кёске каласура район администрацийён пусләхён сумё-капиталла строительство, ар-

тивлә ёсленине сәнлать. Район территории аталантарас ёсен комплексла схемине хатёрлесе сирёплетни Муркаш Енре сивёч тәракан социалла задачка-сене 2020 сұлччен татса

рукцисем ял сыннишён сөнёлөх мар ёнтё. Сака алла илнө ял сыннин пурнаёс условиясен ыйтамёсем те 30-40 сұл каялахинчен пачах уйрәлса тәрасёсё. Пурнаёс сөнөрен сөннине ыйтать. Унран юлмасар пуранма тәрәшать те паян ялта пуранакан.

Сатракассинчи ватам шул сумёнчи урам (Пришкольная) совет саманинче никёсленнөскөрөх. Иртнё ёмөрөн 90-мёш сүлсөсөнче вара вәл рекордла хавәртләхпа үссе ларчө. “Свобода” хуһсалах ёслекенсем хуһсалах пулашнине пёри тепринчен хәтләрах кил-сурт савәрчөс. Пурнаёс пёр выранта тамасть, ялта пуранакансем сәмәл автомашинәсем илни, ханана та тавансемпе юлташсем техникәпа килсе сүрени урам вёсөнчө пуранакансем умне сұл ыйтавне кәларса тәратрө: сүлсем-сөке пурнаёс артерийёсем!

– Урам 1992 сұлта йөркеленсе ситрө. Строительство ёсөсем пынәран пёр вәхәт урама кёрсе тухма та хөнчө. Юлашки 10 сұлта вәл чылай тасалчө. Пирён куқкәрта пуранакан 11 килтен 6-шөнчө сәмәл автомашинәсем те

туянчөс. Кунсәр пуһне килсе сүрөкөнсем тата... Сақан-та сұл ыйтавө ума сивөч тухса тәчө. Мён тумалла? Пирён пөчөк урама сұл тавакан хаватла техника илсе кёресси пысак ыйту пулни не никам каламасарах пёлөтпөр. Саван чухне шу-хәш суралчө те машинәсем сүресе тунә колейна тултраса тикёслесе урама вак кирпёчө сарасси, – иртнине аса илет сөнёлөхе сұл паракансенчен пёри Владимир Иванович Яковлев хайёне сак ёмөте пёрремёш куранах пурнаёса кёртессипе ёслекен Валерий Пименович Смирнов сине кәмәллә кулапа пәхса.

– Урам хушшине вак кирпёч сарса сұл хытарассине иртнё кёркуннех күлөнтёмөр, анчах вёслөй-мерёмөр. Хамәр тунә сметпа пире 250 метр сұл валли вак кирпёч 50 кубла метр кирлө пулать. Сақан пирки урама пуранакансемпе канашларамәр та кашни килтен 3-шер пин тенкө укса пухма шут турамәр. Хирёслекен пулмарө те ёс тапранчө. Паян акә сурхи уй-хир тата ял сыннин пахчари ёсөсем вёсленнө май пуслана ёсе вёснө ситерме төв турамәр. Сак урама пуранакансем ачи-пәчипөх пёрле хуһшәнчөс урама вак кирпёчө сарма. Сака вёсеме малашне урамри йөркөлөхшөн кашни явапла пуласса та шантарать, – хуһшәнчө каласәва Муркашри кирпёч заводенчен юлашки (5-мёш) машина вак кирпёч турттарса килнө Валерий Смирнов кирпёч купине салатма хуһшәнәкан ачасем сине кәмәллән пәхса. – Ёслөччөр, сак сұлпах хайсен те сүремелле пулө.

Чәнах та урама пысак строика пырать тейён, ашшө-амәшөсөмпө ачисем пурте пёр сөмье пулса урамра сұл тавассө. Кашнийөнөх пичёсөнчө савак кула, шүтсем те ёслөс кәмәла сөклекеннисем кәна. – Раһсөйре демографи ыйтавө сивөч тәрать пулсан, пирён сәмрәк урамра 11 килте 17 ача. Пуранмалли сүрчөсөм пур, “Свобода” хуһсалах тимленепе эфир пёрремёш сұл мар ёнтө пәрәхпа килекен сүт сәнталәк газёле уса курапәр. Урамра пуранакансем тәрәшула-хөпе кашни килте сәлсем алтрәмәр, – каласуран айккинелле пәрәнмарө “Свобода” хуһсалахын иккөмөш сысна ферминчен армансәра, хуралсәра ёслекен Эдуард Донсков, икө ача ашшө.

Ачасем тенёрен, нумай ачалла сөмье те сук мар ку сәмрәк урама. Акә, Татьяна Валерий Смирновсен сөмийнчө паян висө ача. Вёсенчен 7 класс тата 2 класс пётөрнө Ангелина Махимран юлмасар сұлта сурәри пулмарө те ёс тапранчө. Паян акә сурхи уй-хир тата ял сыннин пахчари ёсөсем вёсленнө май пуслана ёсе вёснө ситерме төв турамәр. Сак урама пуранакансем ачи-пәчипөх пёрле хуһшәнчөс урама вак кирпёчө сарма. Сака вёсеме малашне урамри йөркөлөхшөн кашни явапла пуласса та шантарать, – хуһшәнчө каласәва Муркашри кирпёч заводенчен юлашки (5-мёш) машина вак кирпёч турттарса килнө Валерий Смирнов кирпёч купине салатма хуһшәнәкан ачасем сине кәмәллән пәхса. – Ёслөччөр, сак сұлпах хайсен те сүремелле пулө.

Мөнөх, ёсчен чаваш ёсрө ала усманан, малашләх әнәсүллә пуласси пирки иккөленү сук.

Анатолий БЕЛОВ. Автор сән үкерчөкөсөм.

“Симёс ёс сине” хатёрленнө май

Техника юсавләхө саккунлә пултәр!

Ир пулать те каһ юлать, сёрпе кун ыл-машанать, вәхәт малалла иртет. Акә, пёрлөшүллө хуһсалахсен хирёсөнчи сур аки вәхәчө черөтлө историе сирәнса юлчө. Маларах акнә хирсем симёс кабирне витөнчөс. Сақанна пёрлөх хресчен умне черөтлө ёс си тухать: ыран-виһмине унән вильәх апачө янтәлас ёсе күлёмелле. Ана сителөклө каләпәшпа та тулаһ пахаләхпа ирттересси ёс сине мөнле техникәпа тухнинчен нумай килет. Сака шута улсе паян эпё ЧР Патшаләх техника надзорөн Муркаш райончө патшаләх аслә инспекторне С. А. Николаева каласәва чөнтөм.

– Сергей Александрович, ял хуһсалах предприятийёсен аталанавёпе малашнехи кун-сүлө вёсөм хайсен ёснө пурнаёслакан техника сине мөнле пәхнипе сыхәннә тесе эпё тёрөс калатәп-ши?

– Паян пирён пурнаёсра техника төп выранта тәнинө никам та хирёслөймест. Ял хуһсалахөнчи кирек хәш ёсе те вәхәтра пурнаёсласи, сав ёснө хуһсалах экономикане курамла вырәна кәларасси хуһсалах ёсчөнөсөм хайсен харпәрләхөнчи ял хуһсалах техникөпе өпле тухәслә уса курнипе сыхәннә. Кунта сүлленхи техника тёрөслөвө малти выранта тәрать. Майән 31-мөшө төлне пирён патәмәрта регистрациленө хай төллөн сүрөкөн 958 машинәпа 397 прицеп-

пирки төплөнрөх каласан ума мөнле үкерчөк тухать?

– Савәнмалли кунта та сахал. Районта вильәх апачө хатёрлемелли хай төллөн сүрөкөн төрлө маркәллә машинәсем 25 единица. Вәл шутран курак ваклакан Е-281 маркәлли – 5, Е-301, 302, 303 маркәллә косилкәсем – 8, КПС-5 агрегат – 2, КСК-100 маркәлли – 5 тата икө ДОН-680па пёр КСК-600. Сак тата кәкарса-сака ёслөмелли ытти техникәпа тухәслә уса курсан эфир ситөс хөл валли сителөклө апат хатёрлейретпөр. Анчах кунта вёсене ёсө хатёрлөсси пысак пёлтөрөшлө. Савна май “симёс ёс сине” тухакан кашни техникәна төхөсөмтәр тәратса “Талон-допуск” илмелле. Кунта вара пёр сөнёлөх те сук: тракторсемпе прицепсөне төхөсөмтра хатёрленө пөкөх вильәх апачө хатёрлемелли хай төллөн сүрөкөн машинәпа ёслөкөнөн сүмра медосмотри справки, сав категориөпе ёслөме удөстөверени, вәл техникәна регистрациленө сирёплөтөкен свидетельство, медицина аптечки, аварийлө чарәнү палли, вут-кәвартан сыхланма огнетушитель, шыв, кёрөсө, хайәр тата шәпәр пулмалла. Уйрәм сәмах утә тавәракан агрегатсөмпө косилкәсен тата пресс-подборщикен саврәнәс ёслөкөн үзелө-агрегатсөсем пирки. Вёсөм сичне ёс хәрушсәрләхне пәхәнса ситөксөм, кардан-валсен хүтлөх кожухөсөм пулмалла. Төпөр хут калатәп, вильәх апачө хә-

төрлөс ёс юнпа ан пөвөнтөр тесөн ёс хәрушсәрләхне пәхәнәссине малти вырәна кәлармалла.

– Иртнө сүлсенчи “симёс ёс си” мөн кәтар-тса пачө, тата халө каланисёр пуһне мөн сине ытларак тимлөх уйәрмалла паян?

– Каларәм ёнтө, райони хуһсалахсөнчө паян вильәх апачө хатёрлөме тухасипө ёслөсчө. Кунта техника нумай кирлө, сынсем те пур чухне те ситөс каймассө. Савна май паянхи ёсө ырана хаваракансем вәхәт ситсөн юсавсәр техникәнах ёсө хәвалассө, ёс вәхәтөнчө ёслөкөнсөне вырантан вырәна кусарассине йөркөлөс ыйтупа маларах шутламанисем трактор прицепсөне сынсөне лартса сүрөме уса курафсө, төрлө сәлтәвсөне пула тракторист удөстөверенийёсөр тәраса юлнә механизаторсөне пөлсөх “хурсә утсөм” шанса парассө, төхөсөмтәр тәман трактор-прицепсөнөх ёсө явәһтарассө. Сака вәл инкөк-синкөк еннеллөх утамлани пулмәст-иха?..

Сұллахи каникул ситнө май утә типөтсө купалана, сенаж-силос хывнә сөре шул ачисем те сахал мар хуһшәнәсчө. Вёсөмө вара питех те тимлө пулмалла. Ачасем хуһшәнәкан ёсөсөне, сенаж-силос пусарантарә сөре опытла механизаторсөне кәна сирёплөтмелле.

Хәш чухне вильәх апачө хатёрленө тапхәрта КИР-1,5 косилкәпа симёс массәна автомашинә е трактор прицепө сине сұлса тиенө чух массәна сапаласа тәма сүлө сынсөне тәратнине курма пулать. Кун пөкки пачах пулмалла мар.

“Симёс ёс сине” тухиччен унта ёслөме төплө хатёрленнине нимөн те ситөм.

А. ПЕТРОВ каласнә.